

Yhteenveto yhteisen maatalouspolitiikan terveystarkastuksen sisällöstä ja Suomen kannoista

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) viimeisin laaja uudistus toteutettiin vuonna 2003. Tuossa uudistuksessa pääosa EU:n peltokasvi- ja kotieläintuista siirrettiin tuotannosta irrotettuun tilatukijärjestelmään. Tehdyn uudistuksen vaikutuksia ja koko yhteisen maatalouspolitiikan toimivuutta tarkastellaan ns. terveystarkastuksessa, josta Euroopan komissio antoi 20.5.2008 ehdotuksensa. Uudistuksella on tarkoitus laajentaa tuotannosta irrotettujen tukien määrää ja purkaa olemassa olevia tuotannonrajoitteita, jotta viljelijät voivat vastata paremmin markkinoiden kysyntään. Ehdotettuihin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa sonnipalkkioiden ja eräiden kasvitukien irrottaminen tuotannosta, kesannointivelvoitteen poisto, maitokiintiöiden asteittainen lisääminen, kunnes ne poistetaan vuonna 2015, sekä markkinamekanismien karsimista. Komissio ehdottaa myös lisää modulaatiota (varojen siirtoa maatalouden suorista tuista maaseudun kehittämisen rahoittamiseen). Modulaatiolla saatavien varojen avulla voitaisiin komission mukaan paremmin vastata maatalouden uusiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen torjumiseen, uusiutuvan energian käytön edistämiseen, vesihuollon parantamiseen ja luonnon monimuotoisuuden suojelemiseen.

Tuotannon rajoitteiden purkaminen ja markkinamekanismien kehittäminen

Maitokiintiöjärjestelmä päättyy nykyisten säädösten mukaan vuonna 2015. Terveystarkastuksessa komissio ei ehdota kiintiöjärjestelmän jatkamista. Kiintiöjärjestelmän alasajon pehmentämiseksi kiintiöitä lisättäisiin vuosittain viisi kertaa yhdellä prosentilla vuosien 2009/10 ja 2013/14 välisenä aikana. Lisäksi tilannetta tarkasteltaisiin komission viimeistään 30.6.2011 antaman raportin perusteella, jolloin olisi mahdollisuus päättää kiintiöjärjestelmän poistamiseen liittyvistä lisätoimenpiteistä.

Komission ehdotuksen mukaan peltokasvien viljelijöiden ei olisi enää pakko kesannoida kymmentä prosenttia maatalousmaastaan.

Lisäksi komissio ehdottaa muutoksia markkinamekanismeihin. Durumvehnän, riisin ja sianlihan interventiot poistettaisiin. Rehuviljojen interventiomäärä laskettaisiin nolnaan. Leipävehnälle, voille ja rasvattomalle maitojauheelle otettaisiin käyttöön tarjouskilpailumenettely.

Tilatukijärjestelmän muutokset

YMP:n uudistuksessa vuonna 2003 viljelijöille maksettavat suorat tuet irrotettiin pääosin tuotannosta, eli tuen saamisen edellytyksenä ei enää ole tietyn tuotteen tuottaminen. Komissio ehdottaa nyt, että valtaosa viimeisistä tuotantoon sidotuista tuista irrotetaan tuotannosta ja siirretään tilatukijärjestelmään. Nykyiset emolehmpalkkiot sekä vuohi- ja lammaspalkkiot voitaisiin kuitenkin pitää tuotantosidonnaisina.

Monissa jäsenmaissa on ollut käytössä ns. historiallinen tukimalli, jossa tukien maksun perusteena käytetään viljelijän aiemmin tietyllä viitekaudella (yleensä 2000 - 2002) saamia tukia. Toisissa jäsenvaltioissa, kuten Suomessa, on käytössä ns. aluemalli, jossa tuet määräytyvät tietyn alueen keskimääräisen tukitason perusteella. Komissio ehdottaa, että jäsenvaltiot voivat siirtyä kohti alueellista tai muuten määriteltyä tasatukimallia. EU:n uusimmat jäsenmaat voisivat edelleen soveltaa yksinkertaistettua yhtenäisen pinta-alatuen järjestelmää vuoteen 2013 asti.

Viljelijöille maksettavien tukien saamisen edellytyksenä on ympäristöön, eläinten hyvinvointiin ja elintarvikkeiden laatuun liittyvien vaatimusten noudattaminen (ns. täydentävät ehdot).

Täydentävien ehtojen järjestelmästä on tarkoitus poistaa sellaiset vaatimukset, jotka eivät ole suoraan viljelijän vastuulla. Joitakin uusia vaatimuksia lisättäisiin kesannoinnin ympäristöhyötyjen säilyttämiseksi ja vesihuollon parantamiseksi.

Ehdotuksessa muutetaan myös suoria tukijärjestelmiä koskevan asetuksen artiklaa 69 (uudessa ehdotuksessa artikla 68). Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat käyttää tietyillä tuotantosektoreilla ns. erityiseen tukeen enintään 10 % suorille tuille vahvistetuista kansallisista enimmäismäärästään ja enintään 2,5 % voisi olla tuotantoon sidottua tukea. Komission ehdotuksen mukaan varoja ei enää tarvitsisi käyttää sillä sektorilla, jolta ne on pidätetty, vaan niitä voitaisiin käyttää epäsuotuisilla alueilla maitoa, naudan-, vuohen- tai lampaanlihaa tai riisiä tuottavien viljelijöiden tukemiseen, ympäristötoimiin tai laadun ja markkinoiden kehittämiseen. Niitä voitaisiin kohdistaa myös riskinhallintatoimenpiteisiin, kuten luonnonmullistusten varalta otettaviin vakuutuksiin ja eläintauteihin liittyviin sijoitusrahastoihin.

Tuen mukauttamista eli modulaatiota on tarkoitus lisätä. Tällä hetkellä yli 5 000 euroa suoraa tukea saavien viljelijöiden tuista vähennetään 5 % ja varat siirretään maaseudun kehittämisen määrärahoihin. Komissio ehdottaa vähennysprosentin nostamista 13:een vuoteen 2012 mennessä. Kaikkein suurimmille tiloille tulisi vielä ylimääräisiä leikkauksia. Jäsenvaltiot voisivat käyttää näin saadut varat maaseudun kehittämissuunnitelmissaan ns. uusiin haasteisiin vastaamiseen.

Eräät pienemmät tukijärjestelmät ehdotetaan irrotettavaksi tuotannosta ja siirrettäväksi tilatukijärjestelmään. Hampun, kuivattujen rehujen, valkuaiskasvien ja pähkinöiden osalta tämä tapahtuisi välittömästi ja riisille, tärkkelysperunoille ja pitkäkuituiselle pellavalle siirtymäkauden jälkeen. Komissio ehdottaa myös energiakasvituen lakkauttamista.

Suomen näkemykset komission ehdotuksiin

Suomelle keskeisiä kysymyksiä yhteisen maatalouspolitiikan terveystarkastuksessa ovat naudanlihasektorin tuotantosidonnaisten tukien jatkaminen, maitokiintiöjärjestelmän pehmeään alasarjaan liittyvät toimenpiteet sekä tuotantosidonnaisten tukien maksamisen mahdollisuudet suorien tukien asetuksen uuden artiklan 68 (vanha artikla 69) kautta.

Suomi katsoo, että jäsenvaltion tulee voida jatkaa vuoden 2003 uudistuksen yhteydessä valitsemaansa toimeenpanomallia naudanlihasektorilla. Suomen kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että sonnipalkkio tulee jatkossakin voida maksaa nykyisen suuruisena tuotantosidonnaisena tukena. Sonni- ja härkäpalkkiojärjestelmä on yksi tärkeimmistä tuotantosidonnaisista tukimuodoista Suomelle. Lisäksi perunatärkkelystuotannolle on voitava myöntää viljelyalaan sidottua tukea.

Maitokiintiöjärjestelmä on vakauttanut EU:n maitomarkkinoita ja varmistanut maidontuotannon säilymisen erityisesti heikommilla tuotantoalueilla. Suomi lähtökohtaisesti kannattaa kiintiöjärjestelmän jatkumista. Mikäli kiintiöjärjestelmästä kuitenkin luovutaan, tulisi kiintiöitä lisätä vain asteittain ja riittävän siirtymäkauden kuluessa. Lisäksi maidontuotannon säilyminen on turvattava kaikilla yhteisön alueilla. Tämän vuoksi Suomi katsoo, että esitykseen sisältyvää 10 %:n rajoitetta suorien tukien kokonaismäärästä sekä tuotantosidonnaisten tukien 2,5 %:n rajoitetta on nostettava epäsuotuisilla alueilla. Sopiva tukimuoto maidontuotannon ylläpitämiseksi nykyistä maakiintiötä vastaavalla tasolla olisi esimerkiksi lypsylehmäpalkkio. Sen rahoittamiseksi tulisi Suomen suorien tukien kokonaismäärää nostaa. Lisärahoitus voitaisiin ottaa mm. säästävistä markkinatoimien varoista.